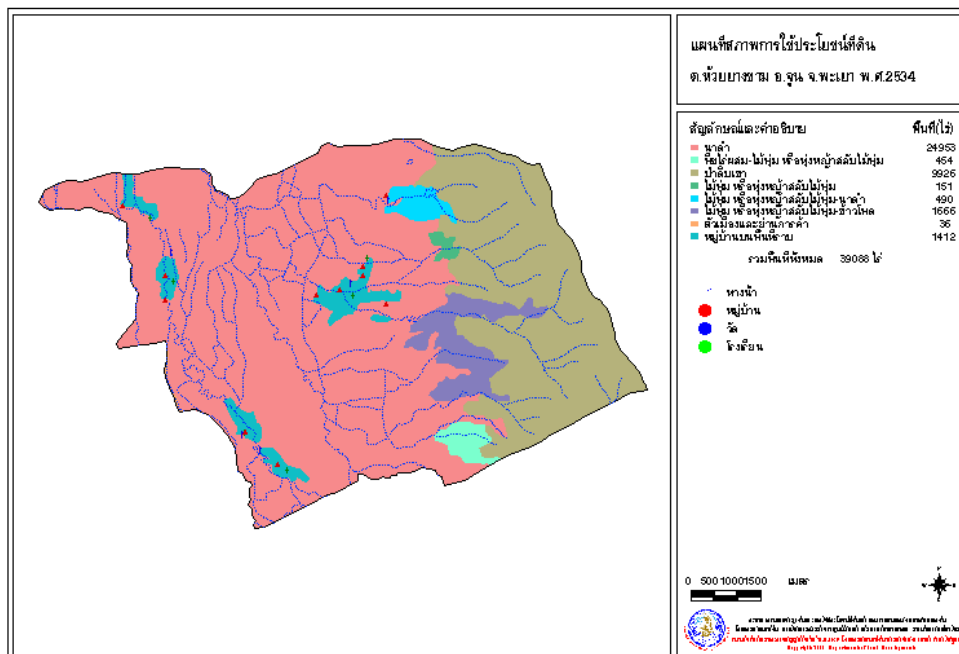

บ้านห้วยยางขามเหนือ ต. ห้วยยางขาม อ. จุน จ. พะเยา

ลักษณะทั่วไป

พื้นที่ ต. ห้วยยางขาม มีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ซึ่งแยกมาจากหมู่ 7 พื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยพื้นที่ป่าดิบเขา 25 % ของพื้นที่ทั้งหมด และพื้นที่นาดำประมาณร้อยละ 60 ของพื้นที่ทั้งหมด (แผนภาพที่ 14) เกษตรกรในพื้นที่ศึกษาคือ หมู่ 4 บ้านห้วยยางขาม และหมู่ 11 ห้วยยางขามเหนือ จำนวนครัวเรือน 98 ครัวเรือน ลักษณะที่นาเป็นที่ดอน และที่นาดอนลุ่มโดยมีลำเหมืองแม่สร้อยกั้น พื้นที่ปลูกข้าวหมู่ 11 ประมาณ 2600 ไร่ และ ในหมู่ 4 ประมาณ 1000 ไร่ ที่นาหมู่ 14 มีเหมืองแม่สร้อย (เกษตรกรในพื้นที่นาดอนไม่สามารถใช้น้ำจากลำเหมืองแม่สร้อยได้ เป็นกฏ นาดอนดินดีกว่านาดลุ่มแต่น้ำไม่ดี พื้นที่ดอนลุ่มจะปลูกเร็วกว่าพื้นที่นาดอน)

แผนภาพที่ 14 ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ต. ห้วยยางขาม อ. จุน จ. พะเยา
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, 2543

ลักษณะพันธุ์

- กข. 6 หนีแล้งได้
- กข. 10 ราคาดี ข้าวออกรวงเร็ว เก็บเกี่ยวเร็ว จะปลูกกระเทียม
- กข. 15 ปลูกในพื้นที่มีน้ำขัง ถ้าปลูกในที่ดอนจะลดความเสี่ยงในเรื่องแล้ง

ตารางที่ 34 คุณสมบัติพื้นที่นาดอนและนาดลุ่ม บ้านห้วยยางขามเหนือ ต. ห้วยยางขาม

พื้นที่	ดอน		ลุ่ม		
สัดส่วนที่นา	30 %		70 %		
ลักษณะดิน	ร่วนปนทราย ดำแดง		ร่วนปนเหนียว ดำอมเหลือง		
น้ำ	น้ำฝน		เหมืองแม่สร้อย		
การใช้ปุ๋ย	16-20-0 ระยะแตกกอ 15-20 กก/ไร่ 46-0-0 ระยะตั้งท้อง 5-10 กก/ไร่		16-20-0 ระยะแตกกอ 15-20 กก/ไร่		
พันธุ์ข้าว	สัดส่วน	ผลผลิต	สัดส่วน	ผลผลิต	
	- กข. 6	15%	650	50%	700
	- กข. 10	5%	700	50%	650
	- กข. 15	80%	600	-	-

พันธุ์ข้าวที่เคยใช้ : นาดอน ต้องปลูกข้าวที่เก็บเกี่ยวเร็ว ทนแล้ง

1. สันป่าตองดอ ออกเร็วต้นสูง เก็บเกี่ยวยาก ล้มง่าย ผลผลิตปริมาณมากกว่า 800
2. สันป่าตองปี ลักษณะเหมือน กข. 6 ผลผลิต 700-750
3. สันป่าตองหลวง
4. ดอหามู๋ย ผลผลิตดี
5. ดอเหลือง คล้าย กข. 8

ที่นาลุ่ม ; ขาวดอกมะลิ 105 อ่อนแอต่อโรคไหม้ไม่มีเกษตรกรคนใดปลูกในปี 2544

ระบบการผลิต

พื้นที่	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค
ที่นาดอน	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←
ที่นาลุ่ม	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←
ที่สวน	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←

- ปลูกถั่วเขียวบำรุงดิน นาที่ดอนก่อนปลูกข้าวไถกลบออกดอกอายุประมาณ 60 วัน มีเกษตรกร 1 รายปลูกปี 2543 ปี 2544 ได้เมล็ดจากกรมส่งเสริมได้ทดลองปลูก แต่ไม่

สามารถปลูกนาได้เนื่องจากน้ำท่วมขัง ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนเกษตรกร

- การปลูกข้าวปี 2543 มีเกษตรกรเพียง 1 รายได้ทดลองใช้ถั่วเขียวเป็นปุ๋ยพืชสด ปลูกบนที่นาดอน หว่านกล้าที่นาหลุมก่อน หว่านกล้าปลายเดือนพฤษภาคม ต้นมิถุนายน ปักดำช่วงปลายกรกฎาคม แต่ถ้าไม่มีน้ำจะปลูกประมาณปลายเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม ก่อนวันที่ 12 สิงหาคม ถ้าแล้งมากถึงปลายสิงหาคม ปลูกข้าวจะทำให้ข้าวเป็นแมลงบัวมาก ผลผลิตอาจลดลงถึง 30% (ปลูกหลังวันแม่ไม่ได้) เกษตรกร จะเสียเวลาปักดำถึงปลาย สิงหาคม ถ้าแล้งมากอาจเสี่ยงปลูกปลาย สิงหาคม ซึ่งจะมีผลถึงกล้าปลูกข้าวทำให้ผลผลิตลดลงได้
- ที่สวนส่วนมากเกษตรกรนิยมปลูกลำไย พื้นที่สวนหมู่ 4 70 : 30 % และหมู่ 11 สัดส่วนพื้นที่นา : พื้นที่สวน 95 : 5 %

ปัญหาที่พบในการปลูกข้าว

- ที่ดอน เจอปัญหาแล้ง
- ที่ดอนลุ่ม
 1. โรคใบไหม้ โอกาสในการเกิด 28 ครั้งใน 5 ปี ระบาดหนัก ปี 2539
 2. บัว เนื่องจากปลูกช้ากว่า 10 ส.ค.จะเป็นมากพบทุกปี แต่ไม่รุนแรงผลผลิตลด 5%
 3. ปู แก้ไขโดยปลูกซ่อม
 4. หนอนกอข้าว เสียหายน้อยกว่าบัว
 5. เพลี้ยกระโดดสีเขียว

ฝนแล้ง

- แล้ง 1 เกิด กลางมิถุนายน ถึง กลางกรกฎาคม จะทำให้ต้นข้าวแกรนขาดน้ำ แล้งนาน 1 เดือน โอกาสเจอ 2/5 ปี รุนแรงปี 2535 แก้ไขโดยสูบน้ำจากสระมาช่วยแปลงกล้า
- แล้ง 2 รุนแรงที่สุด ไม่สามารถแก้ไขได้ นานประมาณ 2-3 อาทิตย์ โอกาสเกิด 2 ครั้ง ใน 5 ปี ที่พบรุนแรง 2542 ผลผลิตลดลง 50%
- แล้ง 1 + แล้ง 2

แหล่งเมล็ดพันธุ์

1. สหกรณ์ 20%
 2. ธกส 40%
 3. ศูนย์วิจัยข้าวพาน เชียงราย ศูนย์ขยายพันธุ์พืชเขต 8 พะเยา 10%
 4. เก็บเมล็ดเอง 2 ปี เปลี่ยน 30%
- อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ 7 กก./ไร่ ราคาเมล็ดพันธุ์ 7

แหล่งขายเมล็ดพันธุ์ข้าว

1. พ่อค้าคนกลางรับซื้อ 80% ทั้งพ่อค้าในหมู่บ้าน และต่างหมู่บ้าน
2. นำไปขายเป็นข้าวเปลือกเองที่อำเภอจุน

ค่าจ้างแรงงาน

1. ค่าถางหญ้าตัดแต่งกิ่งลำไย ชาน 100-120 บาท/วัน หญิง 80-100 บาท/วัน
2. ค่าเตรียมแปลงตกกล้าพร้อมหว่าน 30 บาท/ไร่ และค่าถนบกกล้า 140 บาท/ไร่
3. ปักดำข้าว ชาย และ หญิง เท่ากันคือ 120-150 บาท/วัน
4. เก็บเกี่ยว หญิง 120-150 บาท/วัน ชาย 200 บาท/วัน
5. ค่าเครื่องนวดข้าวปีบละ 2 บาท ประมาณ 400 บาท/ไร่

ข้าวในเศรษฐกิจ

- ภาคเกษตร 90% ทำนา ทำสวน นอกภาคเกษตร 10% ไม่มีนามีอาชีพรับจ้าง และขายของในหมู่บ้าน ฤดูแล้งทำงานต่างอำเภอ ต่างจังหวัดอาชีพนอกเกษตร 95% นอกเกษตร 5% ค้าขาย รับจ้างในหมู่บ้าน ฤดูแล้ง ทำงานต่างจังหวัด
- สัดส่วนบริโภคและขายข้าว
- เกษตรกรทุกครัวเรือนในหมู่ 4 และ หมู่ 11 มีฉางเก็บข้าว โดยเฉลี่ยจุข้าวได้ประมาณ 7000-25000 กก. และนอกจากนี้เกษตรกรในหมู่บ้านได้จัดตั้งธนาคารข้าวตั้งแต่ปี 2538 สมาชิก 60 ครัวเรือน บรรจุได้ 20000 กก. โดยในปีแรกสมาชิกเอาข้าวมาออม ประมาณ 300 กก./คน ซึ่งได้ข้าวปีแรก 18000 กก. ปีที่ 2 (2539) ให้สมาชิกกู้ โดยเสียดอกเบี้ย 20% แต่ปัจจุบันนี้ลดดอกเบี้ยลงเหลือ 10% เนื่องจากราคาข้าวถูกลงสมาชิกยืมน้อย และปัจจุบันมีการเปลี่ยนรูปแบบคือ ให้สมาชิกกู้เป็นตัวเงิน โดยเก็บข้าว 4000 กก. ดอกเบี้ยกู้เงิน 12 % /ปี สมาชิกสามารถยืมข้าวไว้บริโภค และขาย

โอกาสการขยายผล

เป็นพื้นที่แล้งมีเพียงเหมืองแม่สร้อยที่ใช้ในพื้นที่นำกลุ่มการขุดสระเพื่อเก็บน้ำจะเป็นโอกาสในการเพิ่มผลผลิต

ถ่ายรูป นาย สมบูรณ์ รัตนะชญ ข้าว 1000 กก. /ไร่ ที่ดอนลุ่มดินดีมี 5 บ่อ ชัยนใ้ส่ปุ๋ยมาก
นาย มิตร อินสุวรรณ ข้าวนาลุ่ม ปลูกพันธุ์หนัก ดอนพันธุ์เบา ที่ลุ่มปลูก กข. 6 ต้นสูงมากปลูกเร็ว
คาดว่าจะได้ผลผลิตประมาณ 600 กก./ไร่ ปลูก 10 ก.ค รวง =15 รวง